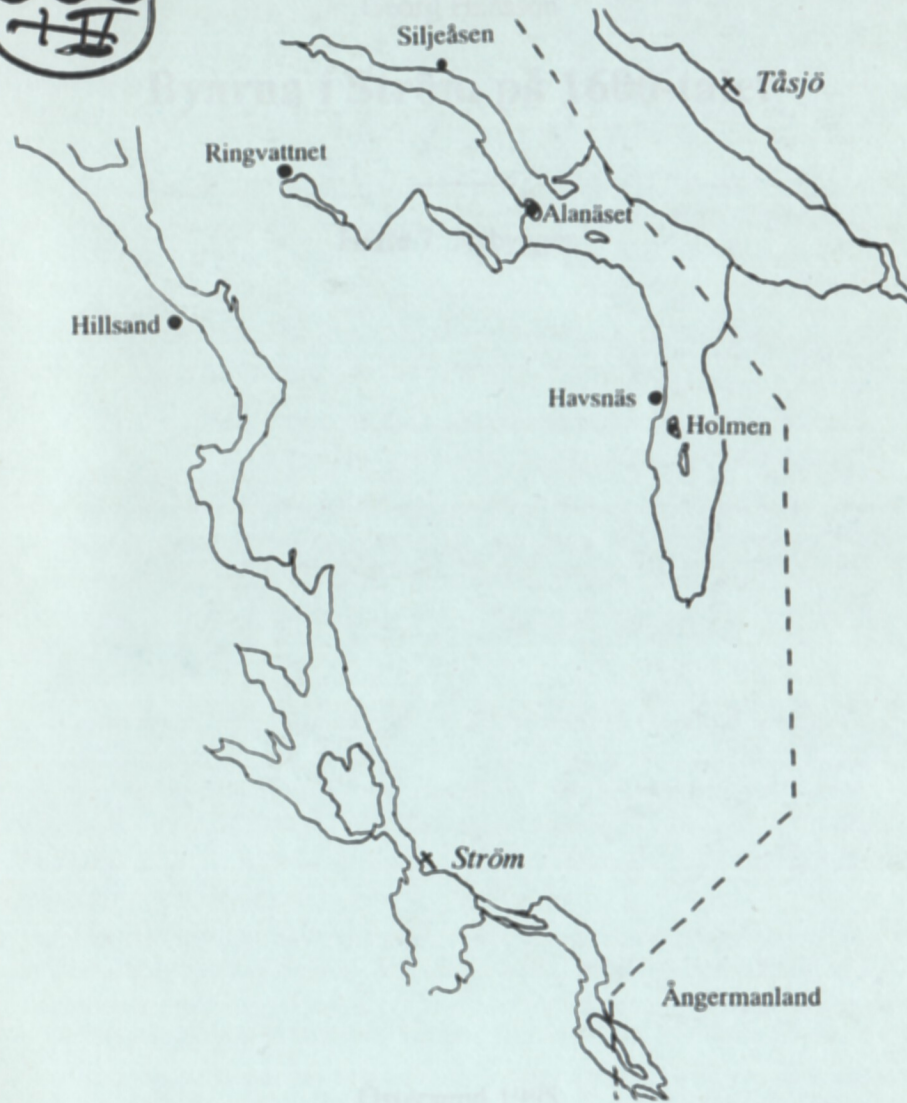

Georg Hansson

BYARNA I STRÖM PÅ 1600-TALET

Häfte 7

NYBYGGEN

Georg Hansson

Byarna i Ström på 1600-talet

Häfte 7 Nybyggen

Ostersund 1995

ISBN 91-971756-6-8

KÄLLOR:

K-E Gavelin Åseleborna 1674 - 1920 (1994)
R Gothe Finnkolonisationen inom Ångermanland, södra Lappmarken
och Jamtland (1948, ny upplaga 1993)
S E Hallström Bodum, vår socken (1988)
B Källberg Alanäs socken, 1 - 2 (1981)
A Olofsson Fjällsjo byar och gårdar (1990)
S A Sundström Dorotea sockens historia (1977)
Stromsboken (utg 1944 - 1972)

Otryckta

I Landsarkivet, Östersund
Stroms kyrkoarkiv
Hammerdals tingslags domböcker och småprotokoll
Jamtlands länslandskontor landboksverifikationer

I Riksarkivet, Stockholm
Tiondelangder 1646 - 1676 (i landboksverifikationerna)

Bebyggelsen runt nedre delen av Vassdalen har sitt ursprung i järnåldern. Det var ju järnet som öppnade möjligheter till omfattande röjning, odling och husbyggnad. Kanske togs det mesta av den lämpliga marken i anspråk redan under vikingatid och tidig medeltid. De många byarna med osammansatta naturamn tyder på hög ålder - Strand, Näset, Öhn, Åsen. Bygden utvidgade sig därefter endast inom byarna, och med en yttersta utpost i Äspnäs.

Först under 1600-talets andra hälft uppstod nya bosättningar, då den s.k. finnkolonisationen nådde Jamtland. Senare, under 1700- och 1800-talet, bedrevs en än mer omfattande nybyggesverksamhet.

De äldsta av dessa tidigare nybyggen var Hillsand i Ström, samt Havsnäs, Alanäset och Ringvattnet, i nuvarande Alanäs socken. Från dessa uppstod ytterligare två, vid slutet av 1600-talet - Holmen och Siljeåsen.

Inflyttningen av finnar till nedre Norrland och Jamtland finns utförligt beskriven i **Richard Gothes** bok "*Finnkolonisationen inom Ångermanland, södra Lappmarken och Jämtland*". Den skrevs 1948 och finns fortfarande att köpa, tack vare en faksimilutgåva från 1993. Här skall därför bara ges en kort sammanfattning av handelseförloppet.

Invandringen från Finland till Medelpad/Ångermanland pågår från 1500-talet och en bit in på 1600-talet. Efterhand som fasta bosättningar etablerats flyttar nya kolonisateurer allt längre inåt landet. Ramsele och Fjällsjö nås på 1620-talet, nybygget i Rudsjö (Russjön) tas upp 1627. Ungefär samtidigt sker overtagande av ödesjordar i Röström och Hoting.

Invandringen är inte helt problemfri. Den finska svedjekulturen är främmande för bönderna, och den omfattande jakten inkräktar på deras egna områden. Redan 1636 framförs klagomål av sockenallmogen i Ramsele och Fjällsjö.

Den finska bosättningen i dessa trakter etableras på tre olika sätt - genom ren nybyggesverksamhet, genom upptagning av ödesbyar och ödesjordar, samt genom köp av bondehemman. Med liknande metoder

4 - Nybyggen

flyttar man in i Stromstrakten. Det sker med början i 1650-talet, då Jamtland nyligen övertagits av den svenska kungamakten.

Tre finnar var 1653/54 nere i Stockholm för att hos Kungl. Maj:t ansöka om rättighet att få uppta torpställen på tre allmanningsskogar i Ströms socken. "1) Haffnäs i Flåsöö, dit begärer Isak Persson; 2) Alånäs i Flåsöö, dit begärer Anders Olofsson; 3) Rindwathn, Näxåsskog, dit begärer Erick Johnsson."

Redan år 1652 hade dock ett bondehemman sålts åt finnar, Stamsele nr 2 (Stm. 10 i mitt häfte nr 6) Stamsele låg då fortfarande i Ångermanland 1658 skedde så ett köp nära kyrkbygden i Ström. Det var Erik Olofsson som köpte hemmanet Jonsgård nr 1, där hans bror Anders Olofsson står som brukare 1659-65 (Jg 4) Båda dessa gårdar övergavs dock ganska snart av finnarna, genom nya försäljningar

Det ovan nämnda Stockholmsbesöket resulterade i ett kungligt brev, undertecknat av drottning Hedvig Eleonora och riksråden, den 13 oktober 1664 Landshövdingen Carl Sparre bekräftade dessa bosättningar den 7 febr 1666 Därmed kan man säga att den finska invandringen till Ström var fast etablerad

Men också Strömsbönderna var missnöjda med de nya grannarna År 1670 skickade man en klagoskrift till "Kgl kommissionen för Wästernorrlanden" (hela texten finns tryckt i Gothes bok). Också vid ett urtima ting med Hammerdals tingslag, 20-23 januari 1674, framförs klagomålen, och farhågorna för att koloniseringen skulle utvidgas. Strömsbönderna hade sedan länge brukat de avradsland, där finnarna ville bygga sina torp, och ansåg dem oumbärliga

Kronan ville dock hellre upplåta sina skogar till odling, för att så småningom uppbära skatt av dem. Och de nya kolonisatorerna bet sig fast. Av allt att döma accepterades också finnarna ganska snart, åtminstone av ungdomarna, och en del giftermål "över kulturgränserna" agde rum

Förutom dessa nybyggen fanns ett, där planerna gick om intet. På Renåns avradsland (vid det s k. Opwatnet) ansökte år 1670 två bröder, Jöran och Mats Matssöner, om att ta upp ett torpställe. På höstetinget

Nybyggen - 5

i Hammerdal 1678, då Erik Jonsson och Pehr Olofsson visade upp landshövding Sparres brev på sina resp nybyggen, förekom även ett tredje brev. Detta hade utverkats av Jöran Mattzon på Opwatne, *"hwilket Opwatne torpställe Jacob Jöranss haar ifrån A:o 1672 brukat, och intet skatlägga låtit"*.

Renå avradsland hade sedan länge brukats av de fem Öhn-bönderna, som naturligt nog klagade. Platsen i fråga låg endast 1½ mil från deras "bol-by". Vid tinget i januari 1674 begärde de därför att finnarna skulle avhysas, och att deras utsade på Renålandet skulle "tagas i arrest".

Bönderna lyckades till slut förhindra att detta nybygge permanentades, fast svedjelandet verkar ha använts fram till 1678-79. Jacob Jöransson nämns ännu 1681 "i Oppvatne", men 1682 brukar han Per Olofssons torp i Hillsand (se nedan, Hs 3). Mats Jöransson finns (kanske är de båda söner till Jöran Mattsson) köper ett litet bondehemman i Aspås (Asp 7), vars skog gränsade till Renålandet. Först efter 1778 togs ett nybygge upp där, av ett par dragoner.

•

För senare personuppgifter från Hillsand, se Stromsbokens haften 4 och 5, för uppgifter från övriga byar, se Birger Kallbergs haften om Alanas sockens byar.

HILLSAND

Johan Olofsson och Peder Larsson hade redan arbetat några år på sina torp, när de i april 1672 fick landshövding Carl Sparres bekräftelse på nybyggena. De beviljades dock bara 3 frihetsår, innan de skulle börja erlägga skatt för 1/4 mantal var. Inte mycket är känt om dessa två nybyggare, eller om deras ev familjer. En Per-Lars Karin, som nämns i kyrkorakenskaperna 1674 kan ju vara Per Larssons hustru

I Jordeboken 1677 står en annan finne, Peder Olofsson, som brukare av Hillsands-torpet, men redan året innan gav han pengar till Ströms kyrka. På höstetinget i Hammerdal år 1678 visade han upp landshövding Sparres brev till de båda första nybyggarna, för att på så sätt få sina rättigheter till torpet bekräftade. Men Peder Olofsson hamnade i delo med rättvisan, och tvingades flytta.

På höstetinget i Hammerdal år 1682 krävde Peder ersättning för att länsman Anders Olsson Waldh "själv nionde" (d v s tillsammans med åtta andra) varit hos Peder ett helt dygn, och atit och druckit. Länsman hade dessutom "satt märke" på sju kor och en ox. Detta gjorde han för att försäkra sig om Peders egendom, eftersom denne tänkte bege sig till Norge. Peder hade anklagats för att han olagligen fångat en älg, och för att olovandes ha lämnat tingsförhandlingarna i Hammerdal år 1681. Peder hade varit "på flyttande fot" och satt Jacob Jöransson i sitt ställe, på torpet.

I protokollet nämns också, att Peder "*hade barnagodz inne hos sijn*", samt att han tydligen försökte undkomma att "*swara för ... barnagodzet*". Detta betyder förmodligen, att Peder hade tagit hand om ett minderårigt barns arvegods, kanske något av företrädarnas barn. Möjligen kan det vara Peder Larssons son. I Hillsand fanns år 1683 en anka, Göle Jonsdotter (som senare flyttade till sin bror Jons, i Aspnas). Denna Göle hade, vilket framkommer i Domboken 1710, två söner, Lars Persson och Joran Jacobsson. Hon hade med all sannolikhet varit gift med Jacob Jöransson, och möjligen dessförinnan med Peder Larsson.

1 Peder Larsson och Johan Olofsson, brukare omkr 1670-75?

Hillsand - 7

2. **Peder Olofsson**, troligen från Rudsjö i Fjällsjö s:n Brukare 1676-1681, senare möjligen sporadiskt fram till 1688, då han "rymde" till Norge. Nybygget låg sedan öde ända till 1695. Enligt domboken 1690 "*betygas ingen lägenheet wara till hostelle och åkerjordh, och enär han utödt skogen, och diurgången förderfwat, begifwit sig derifrån, och aldrig lydt Ting eller stämning*" Peder Olofsson verkar ha varit en orolig sälle, som vandrat genom Ströms socken, både till Norge och till Ångermanland I domboken 1692 kallas han t o m "svagsint"

3. **Jacob Jöransson**, brukare 1681-82?, död före 1683
gift med Göle Jonsdotter, död i Äspnäs, begravd 16/5 1697
s Jöran Jacobsson, dragon Strandberg (Strand 7), senare bonde i Hallen, Hammerdal, död 8 mars 1719 (37 år).
styvson Lars Persson, dräng i Tullsås, död 1743 (72 år)

4 **Hindrik Andersson**, nämns i Röklangden 1683, begravd 21/3 1709 (80 år) Gift med Rudiähl Jonsdotter
På vårtinet 1711 anklagades Abraham Wallman (Rv:4) för att ha "*lämnat gamle mannen Hindrich Andersson från Angermanland på vägen mellan Ringvatne och Hillsan, i sådant före att han ej kom fram, utan återfanns död år 1709*".

5 **Isak Pedersson**, nämns i en längd 1687 Han ar förmodligen den Isak Flink, som blev gift i Havsnäs (Hn 3)

6 **Jon Hindriksson**, brukare 1696-1700 Denne hade tidigare bott i Ringvatnet 1689-92 (Ri 2) och i Tullsås 1692-95 (T-ås 14) Han övergav sin del av Hillsandstorpet år 1700 och flyttade till Vaster-Tåsjö Han uppges år 1718 vara "*62 å 64 år g:l*"

7 **Pål Jonsson**, brukare 1696-1717, bgr 10/10 1734 (76 år), gift med Märeta Mickelsdotter, från Flyn, Ramsele, bgr 2/6 1701 (55 år)
s Jon (Hs 8)
d Gunilla (Hs 9)
s Sven? nämns som dopvittne 1707

8 - Hillsand

Jon Hindriksson och Pål Jonsson fick gemensamt ta upp bruket på ödatorpet Hillsand, 1695-96. Också Pål Jonsson hade tidigare bott i Tullsås (T-ås:41), åren 1692-95. På grund av det militära indelningsverkets omorganisering tvingades dessa båda brukare av kronans hemman iväg från Tullsås. Pål Jonsson överlät så småningom torpet på mågen Jon Jönsson (Hs 9)

8. **Jon Pålsson**, namns som dopvittne 1711, och i skattelangden 1715. Han fick en son, Pål, född 23/7 1716, men därefter är inget känt om honom

9. **Jon Jönsson** (Äspnas.2), brukare 1718 till sin död, trol. 1742.
gift 6/4 1718 med **Gunilla Pålsson** (Hs.7), död 5/11 1763 (72 år)
s **Jons**, född omkr. 1720 (Hs.10)
d **Marta**, född 8/10 1721, gift med **Per Zakrisson** (Ri 7)
d **Anna?** begravd 1723
d **Mereta**, född omkr. 1723, gift med **Petter Halling**, Allvattnet
d **Anna**, född 20/1 1725
s **Pål**, född 9/12 1728, begravd 3/5 1741
d **Brita**, född 9/8 1730
s **Jon(as)**, född omkr. 1732, brukare från 1756
d **Margreta**, född 12/4 1734
d **Gunilla**, född 23/6 1736, till Siljeåsen

10 **Jöns Jonsson** (Hs.9), död 15/5 1755 (34 år, varit gift i 4 år)
gift 1750 med **Gunilla Johansdotter**
d **Anna**, född 1751? (nämd 1779)
d **Gunilla**, född 5/5 1753, död 1/10 1766
d **Kerstin**, född 3/4 1755, gift med **Anders Olofsson**, Hillsand

Gunilla Johansdotter är troligen en dotter till **Johan Olofsson Nyberg**, nybyggare i Ormsjön, Dorotea, i så fall född i Hammerdal 29/7 1724. Hon gifte om sig år 1756 med dragon **Pål Svensson Tullkvist**, från Tullsås. Hemmanet delades detta år mellan ankan **Gunilla** och hennes svåger, **Jonas Jonsson**

HAVSNÄS - nr 1

Den förste som slog sig ner i Havsnäs var Isak Pedersson. Så småningom tog han dit sin far, som blev mycket gammal. Isak själv blev dock inte gammal, och ankan gifte om sig. Efter hans död blev det bråk om arvet, mellan Isaks son Peder och dennes styvfar, Lars Zakrisson.

1. **Peder Larsson** från Roström, Fjällsjö. Dod troligen 1682, 105 år gammal.

s Isak (Hn 2)

2 **Isak Pedersson**, dod omkr 1676
gift med Sofia Pålsdotter, omgift (Hn 7)

s Peder (Hn 2)

d Anna, gift med Abraham Wallman (Ri 4)

d Brita, gift med Isak Flink (Hn 4)

Efter Isaks död står Lars Zakrisson (Hn 7) som brukare fram till 1689. Han flyttar då ut på Lillholmen, där han bygger och odlar upp på nytt.

3. **Peder Isaksson** (Hn 2), namns i Roklangderna 1691-95
gift 28/1 1690 med Marit Jonsdotter i Sidensjö, Ångermanland
ett barn, begravt i Strom 2/4 1693

Peder brukade 2/3 av torpet under några år, men överlat sin del år 1696 till Per Persson, från Jonsgård (Hn 5). Redan året innan var han dock bosatt som bonde i Kallom, Sidensjö.

4 **Isak Pedersson Flink**, namns i Roklangden 1688
gift med Brita Isaksdotter (Hn 2)

ett barn namns i Domboken 1688

Isak Flink var dragon för nr 119, Grelsgård, åren 1686-87. Han erhöll avsked då han "mistat synen". Skadan var dock inte så allvarlig, i Mikaelitid 1688 hade han "*hembligen bortreest*" och lamnat ett sitt barn hos Lars Zakrisson.

10 - Havsnäs

5. **Per Persson**, från Sunnansjö, Fjällsjö, begravd 24/10 1725 (69 år)
gift med Märeta Kristoffersdotter, död 14/4 1705 (56 år)
en styvdotter, Brita Persdotter, nämnd i domboken 1694
d Märta?, gift med Zakris Larsson på Holmen (Hn:8)
d Sara, döpt i Fjällsjö 27/7 1684, gift med Jacob Nilsson (Ri:3)
s Johan, född 1688 (Hn:6)

Per Persson står som brukare 1696-1711. Han hade köpt ena Jonsgårdshemmanet år 1688 (Jg:18), men tvingats byta detta mot kronohemmanet Tullsås nr 7. Detta hemman förlorade han också, efter en tvist med Jon Olofsson Frisk (Tullsås:42). Per Persson blev då mer eller mindre ålagd att ta hand om Havsnästorp.

6. **Johan Persson**, brukare 1712-1739. Död 19/10 1756 (68 år)
gift med Bengta Matsdotter, begravd 21/3 1756 (67 år)
s Mats, född 23/1 1717, overtog hemmanet 1740
d Göla, född 26/12 1720, gift med Olof Johansson (Berget:10)
Johan fick också ett barn med sin piga, Malin Olofsdotter:
s Olof Johansson, född 26/1 1726, bonde och nämndeman i Rostrom, Tåsjo

Bengta Matsdotter var förmodligen dotter till Mats Jöransson i Aspnäs (Åsp:7)

HAVSNÄS - Nr 2

Om det var arvstvisten efter Isak Pedersson som låg bakom upptagandet av nybygget på Holmen är väl osäkert. Det gamla torpet var ju Isaks barns arvegods, och Lars ville väl ha något eget åt sin familj. Nybygget kallades i allmänhet HOLMEN. Läget på Lillholmen är dessutom mycket gott, eftersom risken för frost är betydligt mindre än på fastlandet.

7. **Lars Zakrisson**, från Lungsjön, Ramsele. Brukare av Havsnästorp 1677-89, tog därefter upp ett nybygge på Holmen 1689. Död

Havsnäs - 11

2/11 1717, gift med Sofia Pålsdotter (Hn 2), begravd 9/4 1714
s Zakris, född omkring 1678 (Hn 8)
d Karin, drunknade "nord uthi Tåsjon" 21/4 1703 (25 år)

8 **Zakris Larsson**, brukare 1704-36, död 28/1 1765 (86 år)
gift 23/10 1704 med Märta Persdotter (Hn 5), död 7/7 1745
d Sofia, född och död 1705
s Per, dopt 30/6 1707, till Ringvattnet (Ri 7)
s Zakris, född 1708, till Garde 1739
s Lars, född och död 1710
s Erik, född och död 1711
s Lars, född omkring 1714, overtar hemmanet 1737.

Zakris Larsson hade en sonsonson, Nils Holmlund född 1780, som
flyttade till Stockholm och blev en förmogen man

ALANÄSET

Anders Olofsson var en av pionjärerna som nybyggare i Ström/Alanäs, men verkar inte ha levt länge efter nedsättningen på Alanaset. Redan 1670 står Erik Andersson som tiondegivare.

De uppgifter vi har om Anders Olofsson själv är tyvärr knapphändiga. Man får anta att de Anderssoner som namns i Alanäs är hans söner. Gothe menar också att Lisbet Andersdotter i Ringvattnet är hans dotter.

1. **Anders Olofsson**, från Stigsjö socken i Ångermanland

hustruns namn ej kant

s Mickel, brukare på 1670-talet, skogvaktare

s Erik (A 2)

s Per

s Pål (A:3)

d Lisbet (Ri. 1)

2. **Erik Andersson**, hade hustru och barn, enl Domboken 1688. Namns som brukare 1670 samt på 1680-talet. Efter anklagelser om tjuvjakt flyttade han till en bror i Viksjo finntorp, i Stigsjö.

3. **Pål Andersson** (A 1), dod 21/4 1696

gift med Anna Olofsdotter (namnd i Domboken 1690)

s Anders?, blev båtsman i Sunnansjö, Fjallsjö. Dod 20/10 1708 (33 år), hade hustru och barn

s Olof?, till Siljeåsen

4. **Jon Ersson**, namns 1687-89

5. **Per Jonsson**, från Rudsjö, Fjallsjö. Brukare 1688-1705

gift med Ingrid Månsdotter, begravd 25/2 1706 (58 år)

s Jon? (A 6)

d Lisbeta, född 14/3 1699

omgift 11/8 1707 med Sara Danielsdotter, anka

s Erik, dopt 28/6 1708, dragon Bergkvist?

Alanäset - 13

6 **Jon Persson**, brukare 1705-25, sedan till Garde (Ga 17)
gift 18/10 1703 med Brita Jonsdotter från Vangel, Fjallsjo, död 1730.
d Ingrid, döpt 7/10 1704
s Jon, döpt 30/3 1707, dragon Ahlberg, död 23/3 1730
d Margareta, döpt 7/3 1709
d Anna, döpt 28/5, död 26/6 1711
d Anna, född 1713?, gift med Zakris Zakrisson (Ha 8)
omgift 19/4 1731 med Anna Jonsdotter (Ga 4), död 1769 i Gaddede
s Jöns, född 6/1 1733, dragon Oberg, nybyggare på Gaddedet

Jon Persson gjorde ett hemmansbyte med Hindrik Mickelsson, som just köpt Garde nr 2 av Erik Olofsson Buller (Siljeåsen 1) Jons dodsdatum är ej kant, men han avled före 1768

7 **Hindrik Mickelsson**, brukare 1726-33, död 7/1 1750 (64 år)
troligen gift med Margareta Johansdotter, död 31/5 1752 (71 år)
s Mickel (A 8)
s Johan skulle overta hemmansbruket, men lammade gården till brodern Mickel (Domboken 1730)

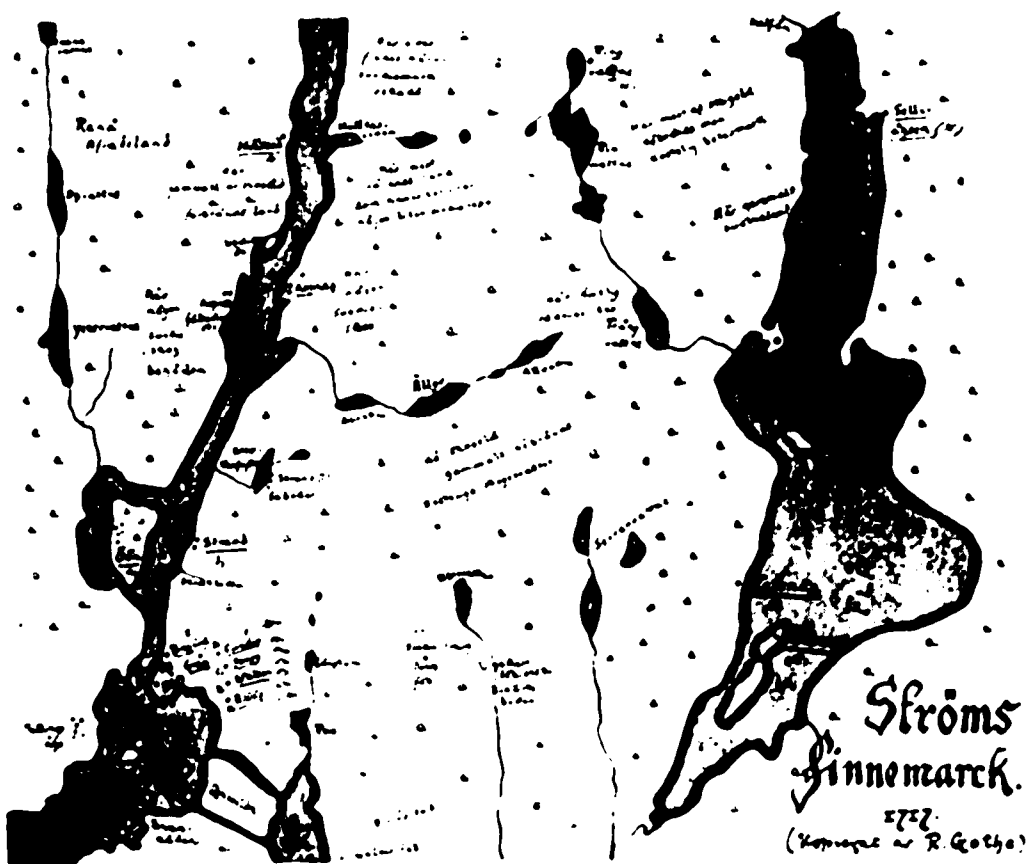
Om Hindrik står i Stroms kyrkbok för år 1750 "*den 11 Febr. begrofs gl. fin smeden Hindrich Michelsson i Alanäset, som dodde d. 7 Januarii uti håll och sting, lefwat wackert. Åtas 64 åhr.*" Med blyerts ar tillfogat senare "Fodd i gamla Karleby i Finland "

8. **Mickel Hindriksson**, brukare från 1734 Dod 11/12 1778 (68 år).
gift 1729 med Lisbet Johansdotter, begravd 11/7 1779 (75 år).
s Hindrik, född 27/7 1730, övertar hemmanet
d Anna, begravd 18/3 1753 (20 år)
d Margareta, född 18/2 1735, gift med Per Jakobsson, Gubbhögen
ett barn, begravt 30/5 1737
d Lisbeta, född 1/5 1738, gift med Daniel Persson, Ringvattnet
d Maria, född 28/6 1740, gift med Isak Hansson, från Näset,
Bodum
s Johan, gift med Sara Olsdotter, död 11/7 1807 (64 år)

14 - Alanäset

s Mickel Ahlfeldt, född 4/8 1745, glasmästare, gift med Maria
Hansdotter från Naset, Bodum

Mickel Hindrikssons hustru, Lisbet Johansdotter, är möjligen från
Tåsjö, i så fall född den 12/2 1704 Isak Hansson och Maria Hans-
dotter är syskon, barn till bonden Hans Matsson o h h Maria Isaks-
dotter Ytterligare fyra av parets 13 barn kom att slå sig ner i Alanas
socken

Nils Spoles karta över "Ströms finnemarch", 1777. Omritad av R. G.

RINGVATTNET

Erik Jonsson var också ner till Stockholm 1654 för att skaffa sig nedsättningsbrev på sitt tilltankta nybygge, vilket sedan blev konfirmerat år 1666

- 1 **Erik Jonsson**, brukare till 1688
gift med Lisbet Andersdotter, från Alanaset? dod 9/4 1696
d Ingrid (Ri.3)
s Jon ? till Dorotea

Enligt Richard Gothe skulle Lisbet vara dotter till Anders Olofsson i Alanaset Enligt samma källa skulle den Jon Eriksson Kiervel som bosatt sig i Svanaby (Dorotea), dod 16/11 1735, vara Erik Jonssons son

Erik valde att flykta till Norge år 1688 (40 dagar före Mikaeli) - för att komma undan straffet för tjuvjakt Hustrun och barnen kanske stannade kvar i Ringvattnet, och möjligen är det ett "mågamne" som tar över torpet

- 2 **Jon Hindriksson**, brukare 1689-91 Han fick inte njuta några "frihets-år", utan hade betalat "3½ års utlagor" Jon flyttade till ett kronohemman i Tullsås (T-ås 14), och därifrån år 1695 till Hillsand (Hs 6)

- 3 **Pål Jöransson**, brukare 1692-1705
gift med Ingrid Ersdotter (Ri 1)
d Anna, född 16/5 1700
s Joran, dopt 29/6 1702
d Dorotea, född i mars 1705

Pål Joransson som var måg till Erik Jonsson, hade kanske bättre rätt att bruka torpet, än Jon Hindriksson Pål var möjligen en son till Jöran Matsson, som tänkte slå sig ner på Renålandet, och i så fall bror till Mats Joransson (Åspnäs.7)

Richard Gothe menar att Joran Matsson skulle ha varit en son till

16 - Ringvattnet

Erik Jonssons bror, Mats Jonsson Men i så fall skulle Pål Joransson ha gift sig med sin faders kusin, vilket är föga troligt

År 1705 fick Pål Joransson lämna torpet, med sin familj. Vart han tog vägen är oklart. Fänriken vid Majorens kompani, Ivar Ryss - som skulle uppbära gårdens avkastning, hade klagat över att Ringvattnet var "*mycket illa hävdad*", samt att bonden var "*så aldeles af sig kommen, at han intet ager til bästa, förutan at han är en sjuklig man*" Häradsrättens nämndeman intygade också, att så var fallet. I stället kom en dragon från Jonsgård i Strom, att overta torpet år 1706

- 4 **Abraham Persson Wallman**, död 1/12 1717
gift 12/11 1699 med Anna Isaksdotter (Hn 2), död 22/8 1761 (95 år)
s Per, född 1700, död 1701
d Sofia, född 30/10 1701, gift i Oviken
d Sigrid, död 1705
d Karin, döpt 21/5 1705, bosatt i Oviken
d Sigrid, född 25/12 1707, gift i Oviken
s Isak, dopt 11/9 1710, död i Oviken 1759
s Per, född 1712, gift i Oviken
s Abraham, född 1714, bosatt i Oviken
d Anna, född 14/5 1717, gift, bosatt på Frosön

Sedan Abraham avlidit stod ankan Anna som brukare 1718-19, innan hon gifte om sig

- 5 **Jöran Ersson Finne**, född omkr 1660 i Perm, vid Åbo i Finland
F d. dragon från Tullsås, dödsdomd men benådad (se text i häfte 2, sid. 3-4) Gift 1719 med ankan Anna Isaksdotter, brukare 1720-23
Det uttryck "successor matrimonij" som namns i samband med Abraham Wallman i Domboken 1725 betyder helt enkelt "efterträdare i aktenskapet" Joran Finne och hans nya familj flyttade 1725 till Orrgården i Oviken, där han och styvsonen Isak overtog ett öde kronohemman Joran Ersson dog omkring 1741, Anna Isaksdotter avled 1761 hos dottern Anna vid Vallsundet, Frosön

Ringvattnet - 17

6. **Erik Eliasson Rudin**, döpt 27/6 1695 i Fjällsjö, brukare 1724-26
gift 1721 med Brita Matsdotter, döpt 27/12 1698 i Fjällsjö
d Marita, född 28/12 1725
7. **Per Zakrisson**, (Hn:8), brukare från 1727, död 29/6 1779
gift 26/12 1726 med Karin Danielsdotter (Öhn: 17), begravd 24/7 1757
d Märeta, född 9/6 1728
d Ingeborg, född 14/8 1729
s Zakris, född 20/6 1731
s Daniel, född 1733?
s Per, född 21/4 1736
omgift 2/7 1759 med Marta Jonsdotter (Hs 9), död 3/9 1775
s Jon, född 14/7 1760
s Jons, född 8/8 1764

SILJEÅSEN

Den förste nybyggaren på "Salj-åsen" var **Olof Pålsson**, som fick nedsättningsbrevet den 15 april 1695. Enligt Gothe var han en son till Pål Andersson i Alanäset (A:3). Olof skulle ha fått 15 frihetsår, men redan år 1705 finns en ny brukare på torpet.

1. **Olof Abrahamsson**, från Garde (Gå 13), brukare 1705-14, död 1723, gift med Ragard Persdotter, begravd 18/11 1720 (67 år)
 d Märet? gift med Sewal Wallmo (Garde. 14)
 s Abraham, dragon Thunman 1706-18
 s Per, dragon Öbom (Si 2)
 s Erik, dragon Buller, bonde (Garde 16)
 d Anna, född och död 1696
 d Brita, född 24/7 1699, gift med Nils Olofsson (Tullsås: 10)
 omgift 3/6 1722 med Ingrid Danielsdotter, född 1666 i Rudsjö, Fjällsjö. Hon flyttade senare tillbaka till Hillsand, där hon varit piga. Ingrid avled på Öhn i Ström, den 18/4 1751, 85 år gammal.

2. **Per Olofsson Öbom**, brukare 1715-19, dragon på Öhn, sedan profoss i Lit, död 1772. Gift med Marit Persdotter, död 1765
 d Maret, född 1/8 1718
 d Ragierd/Regina, född i Norge?
 s Per, född 17/8 1723, död 1807 i Brunflo
 s Johan, född 24/6 1726
 s Isak, född 14/7 1730, profoss i Lit
 s Abraham, född 27/7 1734, torpare i Lit

Per Olofsson tog över gården efter fadern, men tvingades "fly" till Norge p.g.a. någon tjuvjakt på ålg. 1720 låg åkrarna osådda, men åren 1721 och -22 står brodern Erik som brukare. Denne hade varit i Norge under krigsåren, men alltså återvänt.

Per Olofsson blev senare dragon för nr 121 på Öhn, från november 1723. Enligt rullan 1728 är han 38 år. År 1738 får han avsked, då han "*avhuggit vänstra stortån, är ofärdig*", men återgår i militär tjänst och

Siljeåsen - 19

slutar som profoss (en slags åklagare och ordningsman) i Skickja, i Lit.

Sedan Olof Abrahamsson dött, senast i början på juni 1723, byter sonen Erik bort torpet i Siljeåsen mot ett litet hemman i Gärde. Erik antar samtidigt dragontjänsten för hemmanet, med namnet Buller (Gärde:16). Erik sålde detta hemman till finnen Hindrik Mickelsson år 1725, som dock genast sålde det vidare, och flyttade till Alanäset (A1:7)

- 3 **Jacob Nilsson** (Gärde. 15), brukare 1723-1736, bgr. 13/9 1747 (76 år), gift 1/1 1706 med Sara Persdotter (Hn 5), död 11/2 1759 (78 år)
s Nils, döpt 18/11 1706, begr. 11/12 1768
d Märeta, döpt 25/12 1708, begr. 2/3 1793
d Karin, döpt 22/9 1711, gift två ggr (Ri 4)
d Brita, född 17/2 1716
d Anna, född 12/8 1718
s Per, född 5/6 1720, död 27/10 1771
s Erik, född 12/8 1722
d Sara, piga, död 23/3 1805 (79 år)

Jacob Nilsson bytte alltså åt sig torpet av Erik Olofsson (Si:2). Jacobs söner Nils och Per arbetade upp ett nytt torpställe söder om sjön, som först kallades Sörby. Så småningom fick det dock namnet Gubbhögen. Nils Jacobsson verkar ha varit gift med Marta Jonsdotter, men barnlös. Marta dog som änka i Gubbhögen, i mars 1780. Hon var möjligen dotter till Jon Ersson Kiervel, son till Erik Jonsson i Ringvattnet.

4. **Per Johansson Bergkvist** (Berget. 9), overtog Siljeås-torpet 1736. gift 28/10 1735 med Karin Jacobsdotter (Si 3) Per Johansson kunde också friköpa torpet från Kronan år 1736

20 - Nybyggen

Richard Gothe berättar en hel del i sin bok om de finska nybyggarnas andliga och kulturella liv. Han beskriver också de - ibland mycket svåra - omständigheter, under vilka dessa levde. Här skall därför bara ges ett ytterligare exempel, ur Hammerdals tingslags Dombok för höstetinget år 1723:

En finsk karl, Thomas Hansson, som fått avsked från kapten Långströms frikompani efter marschen mot Norge 1718-19, hade stannat i Fjällsjö. Han var 30 å 32 år gammal och född i Karelen. Han hade gift sig *"med en finnes dotter i Orsella (Åsele) lappmark"*, och hade ett litet barn. Familjen hade försörjt sig med tiggeri och dagsverken under några år. Men *"för dyrtidens skull"* begav de sig in i Jamtland, till Ringvattnet, och fick bo hos Joran Ersson (Ri:5). På sommaren 1723 kom det *"en frammande och okunnig karl"* till Ringvattnet, en "rymmare", som ville ha hjälp att ta sig till Norge. Denne var född i Skåne, och "bröt på norska", han var 32-33 år. Det framkom under förhören att han hette Johan Gudmunsson Gjällderrot, och hade en kort tid varit dragon i Ragunda, men lamnat sitt kvarter och gått över skogen till Ångermanland.

Thomas och hans hustru följde mannen mot "Lien" (Lierne, Nordli eller Sörli), men gick vilse. Formodligen uppstod något bråk, för Thomas slog "rymmaren" i nodvarn, så att denne avled. Paret återvände då till Hillsand, och tog sig över till Åspnas. Thomas hade inte kunnat motstå frestelsen att ta med sig en del av den dödes kläder och bössa, varför folket i byarna anade att allt inte stod rätt till. Thomas greps och fördes ner till tingsplatsen i Hammerdal.

Förhören var inte helt latta att genomföra, *"som denne Thomas icke förmår tala swanska så at man kan forstå hwad han säger"*. Så småningom fick man fram två personer som kunde tolka, löjtnanten Gustaf Jernfeldt och "finnen af Vaster-tåsjö", Joran Jonsson. Thomas berättade att de gått vilse och därför vant om, för att inte svälta ihjäl. Då blev rymmaren vred och slog Thomas över nacken med bössan. Thomas tog då sin yxa och slog tillbaka, så illa att rymmaren avled.

Nämnden kunde inte fälla något avgörande utan att höra fler vittnen, bl.a. Thomas Hanssons hustru, varför målet sköts upp. Men tyvärr återfinns det inte i följande dombocker, varken 1724 eller 1725.

"Byarna i Ström på 1600-talet skall användas som en komplettering till de häften – Strömsboken – som Ströms Hembygdsförening gav ut åren 1944 – 1972.

Följande häften är planerade i denna serie:

1. Öhn (utg. 1990)
2. Tullsås (utg. 1990)
3. Äspnäs – Strand – Bregård (utg. 1991)
4. Berget – Gärde – Näset (utg. 1992)
5. Risselås – Vallen (utg. 1993)
6. Jonsgård – Grelsgård – Stamsele (utg. 1994)
7. Nybyggen (utg. 1995)
8. Soldater (utg. 1996)

Pris: 25:-

ISBN 91-971756-6-8